

mezený, v jistém smyslu přísně výběrový, pomějíjící jiná pojetí: chápu jej jako jeden z možných přístupů k východoslovanské moderně a jejím souvislostem.

Ivo Pospíšil

Musíme čekat, až se vyčáší?

Nová kniha Iva Pospíšila *Až se vyčáší...* (Nadace Universitas Masarykiana, Brno 2002, 132 str.) má podtitul úvahy, kritiky, eseje. Z mnoha desítek svých porůznu publikovaných příspěvků (nejvíce však v *Univerzitních novinách*) autor vybral a zařadil do knihy 57 textů. Hned první text ze čtyř částí knihy začíná příznačně „dojetím z jazyka“. Je to nostalgie po nenávratné ztrátě jazyka dětství, místního nářečí, které jsme slýchávali od babičky a maminky, od sousedky nebo tetky.

Také v některých dalších textech vyjadřuje Pospíšil strach z toho, že by málopočetné národy a jejich jazyky (týká se to nejen Čechů a češtiny) mohly být jednou „pohlčeny“, mohly by zmizet.

V několika Pospíšilových příspěvcích se odráží rovněž slovanský Balkán. Pospíšila vydělily následky tzv. balkánské tragédie z první poloviny 90. let minulého století, k níž jí dopomohly mj. „vlivné a expanzionistické“ síly zvenčí. Z tzv. demokratické Evropy. Ty „nezhojené“ rány viděl autor v roce 2000 v Charvátsku. Uvědomil si, že „válka je opravdu ...realita lidí, kteří se ještě lidmi nestali“.

Velmi objektivně, zasměně, věcně píše Pospíšil o slovnících spisovatelů slovanských a některých dalších balkánských (řeckého a albánského) národů, které napsali pracovníci Ústavu slavistiky filozofické fakulty brněnské univerzity. Výstižná a stále velmi aktuální je Pospíšilova úvaha o ztrátě citu, o narušení generační posloupnosti a myšlenkové kontinuity.

Je přirozené, že I. Pospíšil je nejvíce ponořen do ruské literatury. Dovede mistrně nahlédnout autorům do díla i do duše. V jeho textech nacházíme jména mnoha básníků, vědců, obyčejných lidí, literárních postav i celých generací. V druhé části knihy nás autor mj. informuje o kongresu MAPRIJAL v Bratislavě, na němž ho dojalo setkání s prof. Bogdanem Kosanovićem z rozbombardovaného Nového Sadu, jehož zemi „mocní“ chtěli bombardováním potrestat.

Mnoho cenných informací je v Pospíšilových zprávách o jeho přednáškových a studijních pobytech, o účasti na kongresech a konferencích v četných evropských univerzitních městech. Jsou to informace velmi poučné, nejednou alarmující, upozorňující a bubnující na poplach.

Rozhovory se dvěma českými a s jedním polským literárním vědcem a se dvěma ruskými tvůrci krásného slova tvoří ústrojnou součást knihy. Dovídáme z nich o mnoha odlišných pohledech na literaturu, literární vědu, denní politiku, na vzájemné vztahy apod.

Čtvrtá, závěrečná část knihy je nejobsáhlejší. V jedenadvaceti statcích převládá tematika ruské, polské a české literatury (mj. A. Jirásek, K. Čapek, J. Zogata, T. G. Masaryk, F. Wollman, A. Novák) a odborné produkce. A také obsahově nejucelenější, materiálově, myšlenkově i tvarově a tematicky nejbohatší. A to i přesto (nebo právě proto!), že po-

jednává o literatuře v nejširším slova smyslu. O literárních tvůrcích a jejich dílech i o odborných pracích s nimi spjatých.

Kromě toho autor pojednal rovněž o některých pracích na téma česko-slovenských styků.

Je mi velmi sympatické, že autor nezapomněl na své zesnulé učitele rusisty, kteří ho uváděli do světa ruské literatury (J. Burian, V. Vlašínová, J. Mandát, M. Krhoun, chybí však M. Koutná) a věnoval jim stručně, leč pěkně a výstižně medailonky.

Pospíšilova kniha *Až se vyčásí...* přináší nesčetně mnoho informací a hodnověrných hodnocení v širších domácích, středoevropských a evropských souvislostech, doložené kritické soudy, úzkostné obavy o obor, jazyk, národ, o vývoj společnosti i Evropy.

A tak uzavřeme v duchu titulku knihy, že i po bouřkách, i po převratech, chaozech, v nichž se momentálně nachází náš svět, se jednou určitě zase vyčásí...

Ivan Dorovský

Slovensko-ruská komparatistika

F. Prešeren – A. S. Puškin (ob 200-letnici njunega rojstva). F. Prešern – A. Puškin (k 200-letju ich roždenija). Red. Nadežda Starikova, Miha Javornik. Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana 2001.

V klíčové úvodní stati sborníku, který vznikl v upomínku 200. výročí narození dvou zakladatelských postav slovinské a ruské literatury spoluprací slovinských (lublaňských) a ruských (moskevských) slavistů, píše čelný slovinský literární teoretik **Janko Kos** o dvou typech tzv. klasicistického romantismu. S tímto stanoviskem doceňujícím důležitost klasicistické poetiky pro utváření slovanského romantismu se lze zcela ztotožnit. Složitější by to bylo s poněkud schematickým dělením Prešerna a Puškina na harmonický a disharmonický typ: to neodpovídá materiálu ani slovinskému, ani ruskému. Naopak: oba básníci usilující o harmonii, dostávají se k ní z disharmonie různými způsoby, přičemž Prešern je přirozeně více spojen s národním kolektivem, Puškin spíše s individualistickými východisky. **Ivan Verč** (Terst) ve stati *O nacionalnem pesniku (O národním básníkovi)* poukazuje na rozpor mezi individualitou básníka a neopakovatelností jeho kreativity a jeho úlohu normotvůrce v národním společenství. Osvědčená **Světlana Šerlainovová** demonstruje (do kolika slovanských literatur vlastně takto zasáhla!) zase zakladatelskou úlohu obou básníků a jejich specifika v procesu národní sebeidentifikace. Vynikající je **Marko Juvan** v bádání o metatextovosti Puškinovy a Prešernovy poezie (to je opravdu podstatné) ve stati *Prešernova in Puškinova poezija o poeziji*, **Jelena Miljuginová** vnáší do bádání o Prešernovi evropské souvislosti, **Alexandr Smirnov** zkoumá u obou básníků princip romantického tajemství, postavu básníka v nich hledá **Julija Sozina**, obřadovou lyriku analyzuje **German Filippovskij** (*Motivy slavjanskoj vesenne-letnej obrjadovoj poezii v tvorčestve F. Prešerna i A. S. Puškina*), rodovost tu hledá **Tat'jana Čepelevskaja** (*Tema roda i sem'ji v tvorčestve A. S. Puškina i F. Prešerna*), dva biografické romány o obou básnících rozebírá koeditorka sborníku **Nadežda Stariková**. Další výzkumy se týkají spíše dílčích aspektů: **Matjaž Kmecl** zkoumá historii *Heloisy* a *Abelarda* v souvislostech